

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส

จังหวัดชัยภูมิ

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงาน

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๓

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน ๒๕๖๖

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กันยายน

2566

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11

บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2

บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2567	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ ปี 2536-2565	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	2-12
2-5	รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติดิน ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	3-5
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	6-7
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ.2536 - 2565	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	2-10
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	3-7
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	6-9

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจ BCG

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน / สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาล

หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

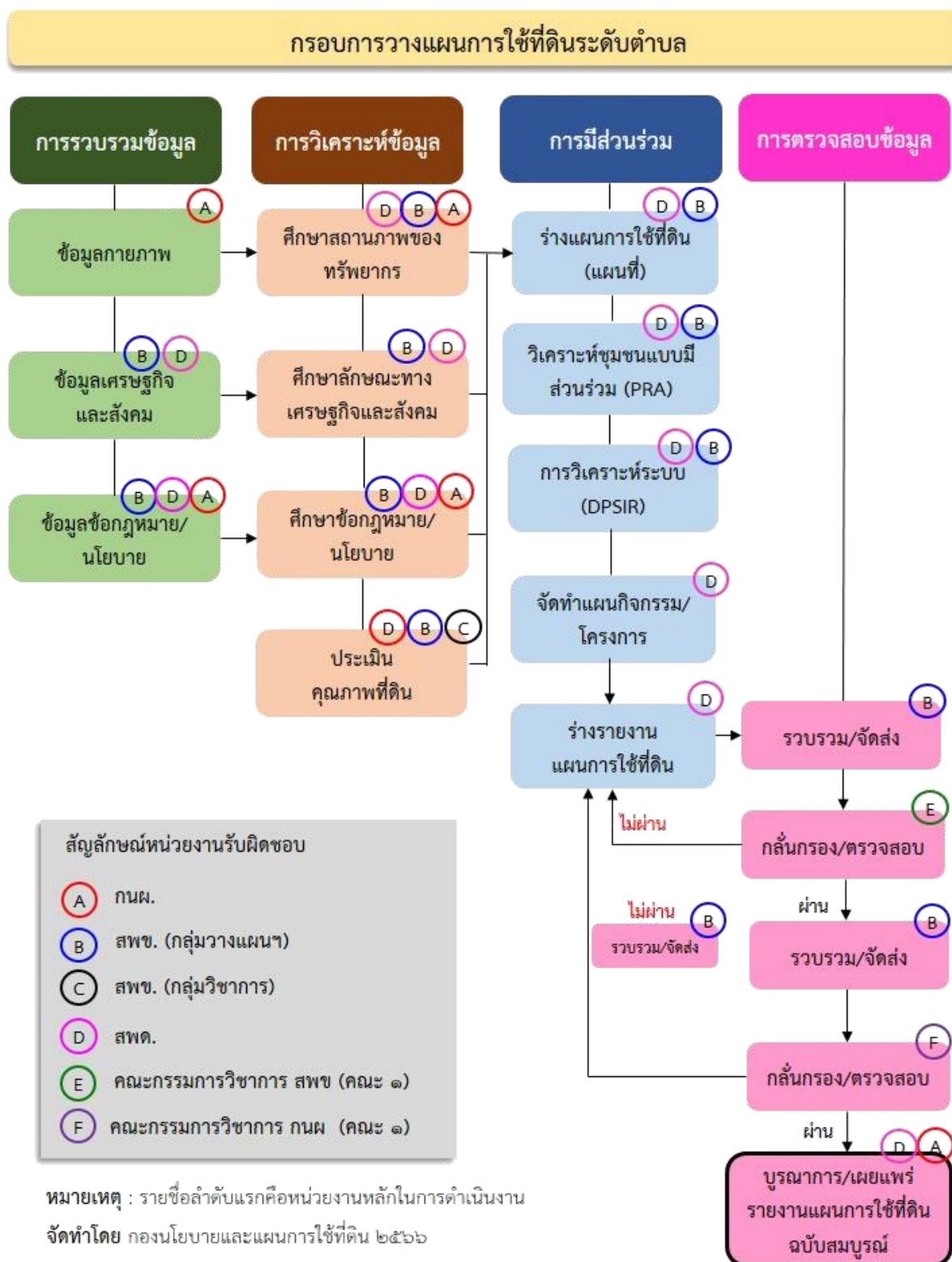
(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกร และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“มุ่งสู่เกษตรกรรมก้าวหน้า ประชาชนอยู่ดี สืบสานประเพณี และส่งเสริมการศึกษา” (ที่มา : http://www.baankok.go.th/data.php?content_id=8)

รูปที่ 1.1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอจตุรัส มีพื้นที่ประมาณ 100 ตารางกิโลเมตร หรือ 62,239 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองบัวบาน อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองบัวโคก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ตำบลมาบกราด ตำบลทัพวัง อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองบัวใหญ่ อำเภอจตุรัส ตำบลรังงาม อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลกุดน้ำใส ตำบลหนองบัวโคก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านกอก	หมู่ที่ 10 บ้านคงคาล้อม
หมู่ที่ 2 บ้านกอก	หมู่ที่ 11 บ้านโนนทอง
หมู่ที่ 3 บ้านโนนทอง	หมู่ที่ 12 บ้านกอก
หมู่ที่ 4 บ้านสำโรงทุ่ง	หมู่ที่ 13 บ้านมะเกลือ
หมู่ที่ 5 บ้านหลุบจั่ว	หมู่ที่ 14 บ้านสระสี่เหลี่ยม
หมู่ที่ 6 บ้านมะเกลือ	หมู่ที่ 15 บ้านหนองไผ่
หมู่ที่ 7 บ้านสระสี่เหลี่ยม	หมู่ที่ 16 บ้านดงผาสุข
หมู่ที่ 8 บ้านโนนสะอาด	หมู่ที่ 17 บ้านโนนทอง
หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งสว่างพัฒนา	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำชีและลุ่มน้ำมูล มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น บึงละหาน หนองตอน อ่างเก็บน้ำห้วยทองหลาง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (ปี พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.1 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.0 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,180.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 107 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 257.0 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินไป เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

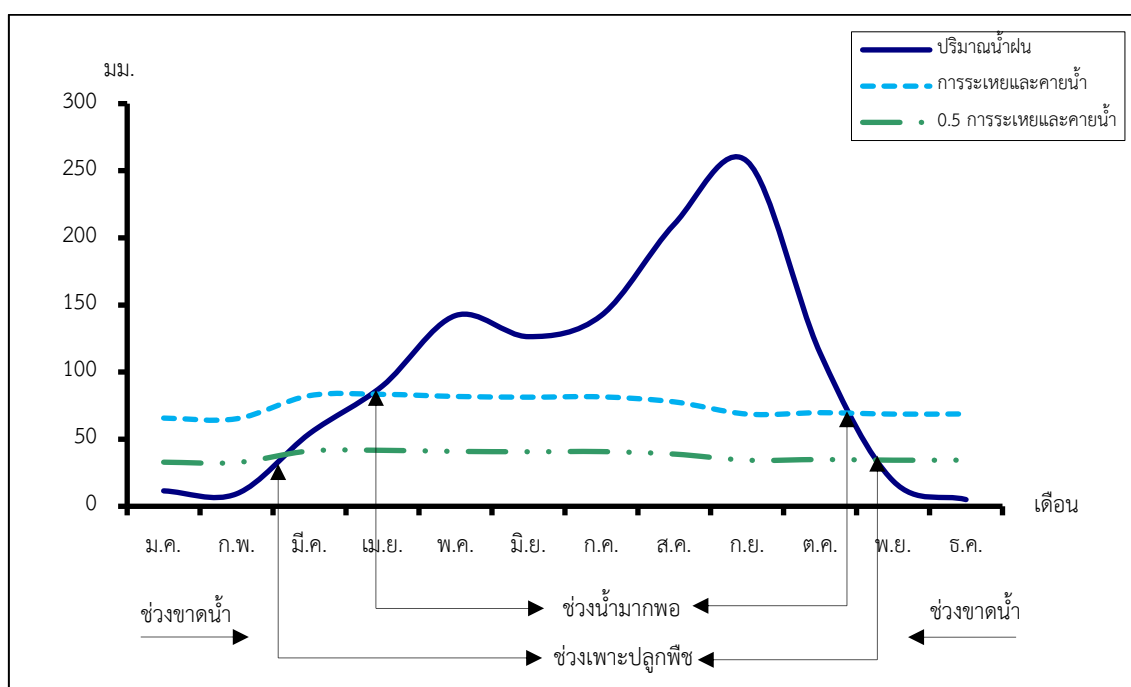
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	18.9	31.2	24.6	61.0	11.5	1.5	65.7	11.3
ก.พ.	20.8	33.6	26.7	59.0	9.3	2.4	65.2	9.2
มี.ค.	23.5	35.7	29.1	60.0	54.2	5.5	82.5	49.5
เม.ย.	25.0	36.4	30.0	65.0	89.7	7.9	83.4	76.8
พ.ค.	25.2	34.9	29.2	74.0	142.1	14.2	81.8	109.8
มิ.ย.	25.1	34.0	28.9	74.0	126.4	12.8	81.3	100.8
ก.ค.	24.7	33.0	28.2	77.0	142.2	14.8	81.5	109.8
ส.ค.	24.4	32.4	27.7	79.0	210.2	16.4	77.8	139.5
ก.ย.	24.2	32.0	27.5	81.0	257.0	18.0	68.7	150.7
ต.ค.	23.6	31.8	27.3	75.0	114.1	9.6	69.8	93.3
พ.ย.	21.7	31.6	26.3	67.0	18.9	2.7	68.7	18.3
ธ.ค.	19.3	30.3	24.4	62.0	5.0	0.9	68.8	5.0
เฉลี่ย	23.0	33.1	27.5	69.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,180.6	106.7	895.3	874.0

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,641 ไร่ หรือร้อยละ 5.86 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 51,622 ไร่ หรือร้อยละ 82.93 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 11,946 ไร่ หรือร้อยละ 19.20 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่ นาข้าว+มันสำปะหลัง นาข้าว+ข้าวโพด นาข้าว+ถั่วเหลือง
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 37,633 ไร่ หรือร้อยละ 60.46 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ไร่ร้าง พริก
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 796 ไร่ หรือร้อยละ 1.27 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม ไม้ปลูกเพื่อการค้า หม่อน
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 299 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง กล้วย มะพร้าว ไม้ผลผสม มะขาม
- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

6) พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 819 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

7) พืชไร่ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าว

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 104 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 1,043 ไร่ หรือร้อยละ 1.68 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,998 ไร่ หรือร้อยละ 4.81 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ หนอง บึง ทะเลสาบ บ่อน้ำในไร่นา แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,935 ไร่ หรือร้อยละ 4.72 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พุ่งหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พุ่งหญ้าธรรมชาติ บ่อดิน

ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-7

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,641	5.86
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	1,301	2.09
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,909	3.07
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	158	0.26
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	1	-
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	107	0.17
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	150	0.24
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	4	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	11	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	51,622	82.93
A100	นาร้าง	252	0.41
A101	นาข้าว	11,481	18.45
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	47	0.08
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	137	0.22
A101+A209	นาข้าว+ถั่วเหลือง	20	0.03
A101+A229	นาข้าว+พริก	2	-
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	7	0.01
A200	ไร่ร้าง	139	0.22
A202	ข้าวโพด	1,445	2.32
A203	อ้อย	9,922	15.94
A204	มันสำปะหลัง	26,083	41.91
A218	มันแกว	7	0.01
A229	พริก	34	0.06
A230	ข้าวสาลี	3	-
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	133	0.21
A301	ไม้ยืนต้นผสม	12	0.02
A302	ยางพารา	156	0.25
A303	ปาล์มน้ำมัน	18	0.03

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A304	ยูคาลิปตัส	411	0.66
A305	สัก	6	0.01
A306	สะเดา	9	0.01
A314	หม่อน	24	0.04
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	27	0.04
A401	ไม้ผลผสม	5	0.01
A405	มะพร้าว	10	0.02
A407	มะม่วง	209	0.34
A411	กล้วย	69	0.11
A412	มะขาม	3	-
A415	มะละกอ	1	-
A422	มะนาว	1	-
A426	แก้วมังกร	1	-
A502	พืชผัก	14	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	9	0.01
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	138	0.22
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	461	0.74
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	211	0.34
A803	บัว	11	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	104	0.17
F	พื้นที่ป่าไม้	1,043	1.68
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,043	1.68
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	2,935	4.72
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	789	1.27
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,202	1.93
M201	พื้นที่ลุ่ม	914	1.47
M304	บ่อดิน	30	0.05

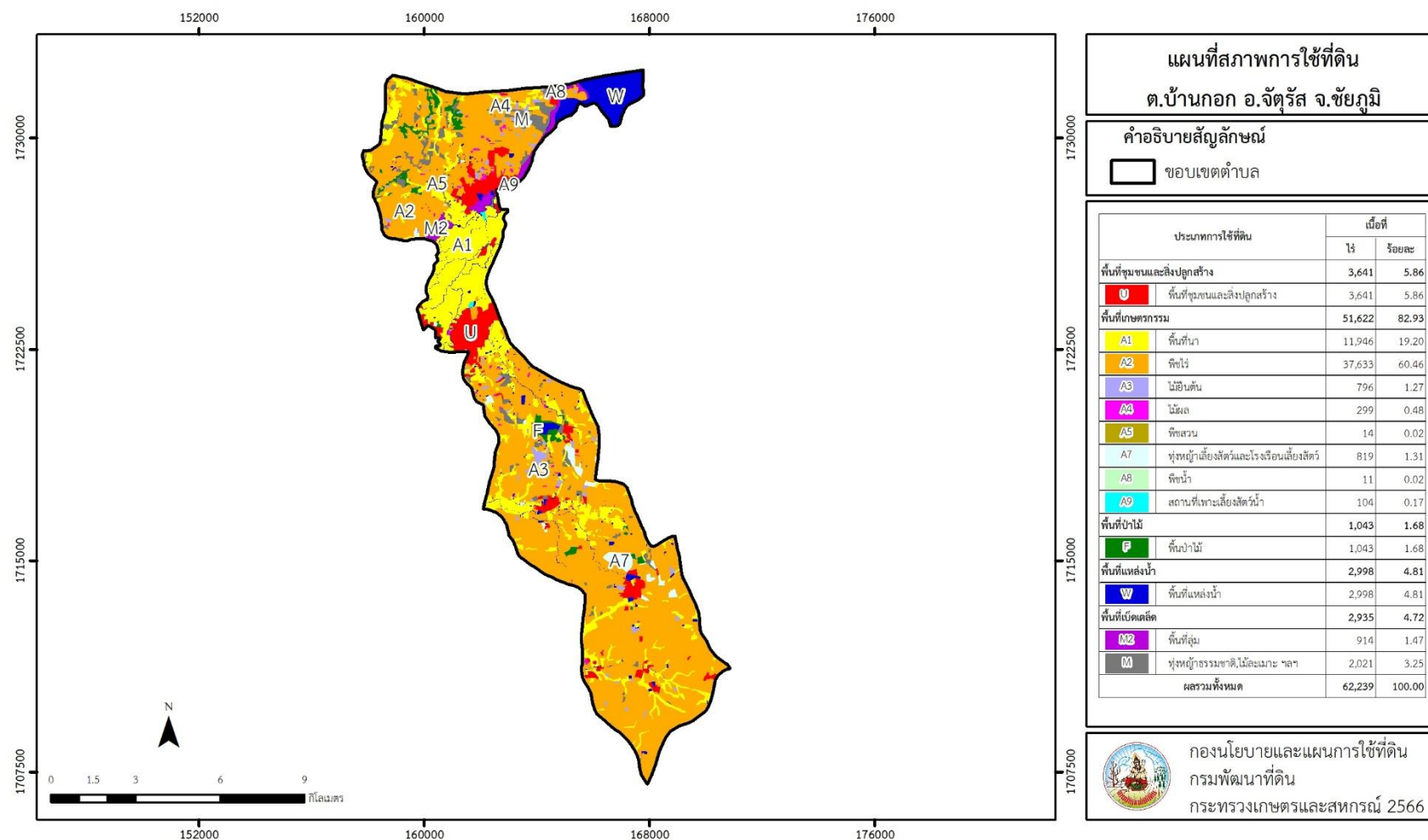

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	2,998	4.81
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	398	0.64
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	2,018	3.24
W201	อ่างเก็บน้ำ	120	0.19
W202	บ่อน้ำในไร่นา	462	0.74
ผลรวมทั้งหมด		62,239	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านกอก มีประชากรรวม 4,834 คน แยกเป็นผู้ชาย 5,320 คน เป็นผู้หญิง 5,631 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 110 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 10,951 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,703 ครัวเรือน หรือร้อยละ 55.92 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,131 ครัวเรือน หรือร้อยละ 44.08 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึงตาราง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านกอก อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565

พื้นที่	จำนวน	จำนวนประชากร (คน)		
	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านกอก	4,834	5,320	5,631	10,951
หมู่ที่ 1 กอก	900	999	1,899	1,014
หมู่ที่ 2 กอก	952	1,076	2,028	1,073
หมู่ที่ 3 โนนทอง	245	279	318	597
หมู่ที่ 4 ลำโรงทุ้ง	93	127	137	264
หมู่ที่ 5 หลุบจั่ว	287	360	321	681
หมู่ที่ 6 มะเกลือ	258	310	329	639
หมู่ที่ 7 สระสี่เหลี่ยม	198	255	294	549
หมู่ที่ 8 โนนสะอาด	108	151	143	294
หมู่ที่ 9 ทุ่งสว่างพัฒนา	125	186	180	366
หมู่ที่ 10 คงคาล้อม	112	125	125	250
หมู่ที่ 11 โนนทอง	288	363	398	761
หมู่ที่ 12 กอก	262	224	486	300
หมู่ที่ 13 มะเกลือ	284	396	404	800
หมู่ที่ 14 สระสี่เหลี่ยม	134	236	250	486
หมู่ที่ 15 หนองไผ่	85	126	119	245
หมู่ที่ 16 ดงผาสุข	77	98	102	200
หมู่ที่ 17 โนนทอง	153	194	212	406

ที่มา : กรมการปกครอง (2565)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
- จำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งหมด	4,834	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร	2,703	2,131
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียน	55.92	44.08

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2565)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลบ้านกอกมีทั้งหมด 4,834 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.88 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลบ้านกอก ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพหลักคือ ทำเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป การทำเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา

การประกอบอาชีพ ในตำบลบ้านกอก เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเกษตร ประชากรส่วนมากจึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 169,928 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 68,732 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 111,646 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 45,158 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 58,282 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 23,574 บาท

ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2-5 รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือน	รายได้บุคคล	รายจ่ายครัวเรือน	รายจ่ายบุคคล
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	รายได้ครัวเรือน	รายได้บุคคล	รายจ่ายครัวเรือน	รายจ่ายบุคคล
ตำบลบ้านกอก	118,341	23,279	15,805	12,503	169,928	68,732	111,646	45,158
หมู่ที่ 1 กอก	149,767	17,963	12,012	5,543	185,285	97,120	119,936	64,948
หมู่ที่ 2 กอก	369,381	46,698	28,454	8,400	452,933	178,872	331,376	130,932
หมู่ที่ 3 โนนทอง	81,231	26,645	19,690	16,580	144,146	54,567	100,986	38,229
หมู่ที่ 4 สำโรงทุ่ง	111,286	32,555	12,294	6,000	162,135	65,120	104,755	42,074
หมู่ที่ 5 หลุบจั่ว	73,525	11,425	17,450	16,915	119,315	49,101	75,535	31,084
หมู่ที่ 6 มะเกลือ	156,218	24,593	18,400	6,712	205,924	74,690	160,031	58,044
หมู่ที่ 7 สระสี่เหลี่ยม	358,644	92,048	53,160	29,340	533,192	169,969	107,216	34,178
หมู่ที่ 8 โนนสะอาด	121,667	21,487	11,759	4,262	159,174	48,122	92,588	27,992
หมู่ที่ 9 ทุ่งสว่างพัฒนา	144,108	50,002	28,749	23,345	246,205	87,786	163,582	58,326
หมู่ที่ 10 คงคาล้อม	151,235	28,114	5,151	0	184,499	72,546	157,796	62,046
หมู่ที่ 11 โนนทอง	51,622	38,928	41,014	44,029	175,593	57,164	151,381	49,281
หมู่ที่ 12 กอก	231,984	26,512	19,727	2,222	280,444	114,435	191,506	78,371
หมู่ที่ 13 มะเกลือ	201,698	32,411	16,442	37,027	287,578	88,863	186,595	57,659
หมู่ที่ 14 สระสี่เหลี่ยม	134,080	30,711	14,773	16,141	195,705	57,153	175,285	51,189
หมู่ที่ 15 หนองไผ่	101,839	30,775	13,551	7,296	153,461	55,875	115,652	42,109
หมู่ที่ 16 ดงผาสุข	158,728	16,807	11,931	7,669	195,134	66,186	131,162	44,488
หมู่ที่ 17 โนนทอง	114,414	26,922	19,936	26,398	187,670	79,542	158,281	67,086

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 12,674 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 16,511 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 45,728 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลบ้านกอก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,180.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านกอก มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองหลุบจี้ว บึงละหาน ลำคันฉู หนองตอน ห้วยเตือ ห้วยทองหลาง ห้วยผา ห้วยสวนมอน ห้วยเสี้ยว ห้วยหลุบจี้ว และห้วยหินลาด

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยทองหลาง

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php> สืบค้น ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2566 ซึ่งพบว่า ตำบลบ้านกอก มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 8 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 20 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 8 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Nbn-sIA ชุดดินหนองบุญนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 129 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIB ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,434 ไร่ หรือร้อยละ 2.30 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Nkg-sicIA ชุดดินหนองกุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 972 ไร่ หรือร้อยละ 1.56 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Nt-clA ชุดดินโนนไทย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 943 ไร่ หรือร้อยละ 1.52 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Nt-clB ชุดดินโนนไทย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 196 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Nt-spd-clA ดินโนนไทยที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเลว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 117 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน St-sIA ชุดดินสีทน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 459 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Tsr-sicIA ชุดดินทุ่งสัมฤทธิ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,634 ไร่ หรือร้อยละ 12.27 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 11 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ct-sicIB ชุดดินจตุรัส มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,450 ไร่ หรือร้อยละ 16.79 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ht-sIB ชุดดินห้วยแถลง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,062 ไร่ หรือร้อยละ 9.74 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ht-hb&YL-sIB หน่วยศักยภาพของดินห้วยแถลงที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง และชุดดินยางตลาด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,963 ไร่ หรือร้อยละ 3.15 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kng-sIB ชุดดินคง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,594 ไร่ หรือร้อยละ 2.56 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Msk-vtkS-sIB ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,873 ไร่ หรือร้อยละ 14.26 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Ng-sIB ชุดดินน้ำพอง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,205 ไร่ หรือร้อยละ 3.54 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-sIB ชุดดินพระทองคำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,315 ไร่ หรือร้อยละ 5.32 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Tpr-clB ชุดดินเทพารักษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,514 ไร่ หรือร้อยละ 2.43 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Tpr-mw-sicIB ดินเทพารักษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 939 ไร่ หรือร้อยละ 1.51 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Wk-sIC-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโล่ มีเนื้อที่ 710 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Wn-sLB ชุดดินวาริน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,186 ไร่ หรือร้อยละ 13.15 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 ดินในพื้นที่ดอน/พื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Tpr-Nt-sicLB หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินเทพารักษ์ และชุดดินโนนไทย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,684 ไร่ หรือร้อยละ 4.31 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,860 ไร่ หรือร้อยละ 2.99 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 11,078 ไร่ หรือร้อยละ 17.80 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก (Msk-vtkS) และชุดดินน้ำพอง (Ng) ปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 7,634 ไร่ หรือร้อยละ 12.27 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินทุ่งสัมฤทธิ์ (Tsr) และปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 710 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 ของเนื้อที่ตำบล คือ หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียวกับที่ดินหินพื้นโผล่ (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ct-sicLB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	>20	>75	5.5-6.5	6.0-8.0	<2	-	10,450	16.79
Ht-hb&YL-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	6.0-7.0/ 5.5-6.5	<2	-	1,963	3.15
Ht-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	4,585	7.37
Ht-sLB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,477	2.37
Knq-sLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	1,594	2.56
Msk-vtks-lsB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	8,873	14.26
Nbn-sLA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	129	0.21
Ndg-sLB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	1,434	2.30
Ng-lsB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	2,205	3.54
Nkg-sicLA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	>20	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	972	1.56
Nt-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	943	1.52
Nt-clB	2-5	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	196	0.32
Nt-spd-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	117	0.19
Ptk-sLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	332	0.53
Ptk-sLB*	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	2,983	4.79

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
St-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	459	0.74
Tpr-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	>20	35-75	5.5-6.5	6.0-8.0	<2	-	1,514	2.43
Tpr-mw-sicLB	2-5	50-100	ดีปานกลาง	ปานกลาง	>20	35-75	5.5-6.5	6.0-8.0	<2	-	939	1.51
Tpr-Nt-sicLB	2-5	50-100/>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20/10-20	35-75	5.5-6.5/ 5.5-6.0	6.0-8.0/ 5.5-6.5	<2	-	2,684	4.31
Tsr-sicIA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	6.0-6.5	6.0-8.0	4-8	-	7,634	12.27
Wk-slC-RC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	710	1.14
Wn-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	5,558	8.93
Wn-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	2,628	4.22
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,860	2.99
รวมทั้งหมด											62,239	100.00

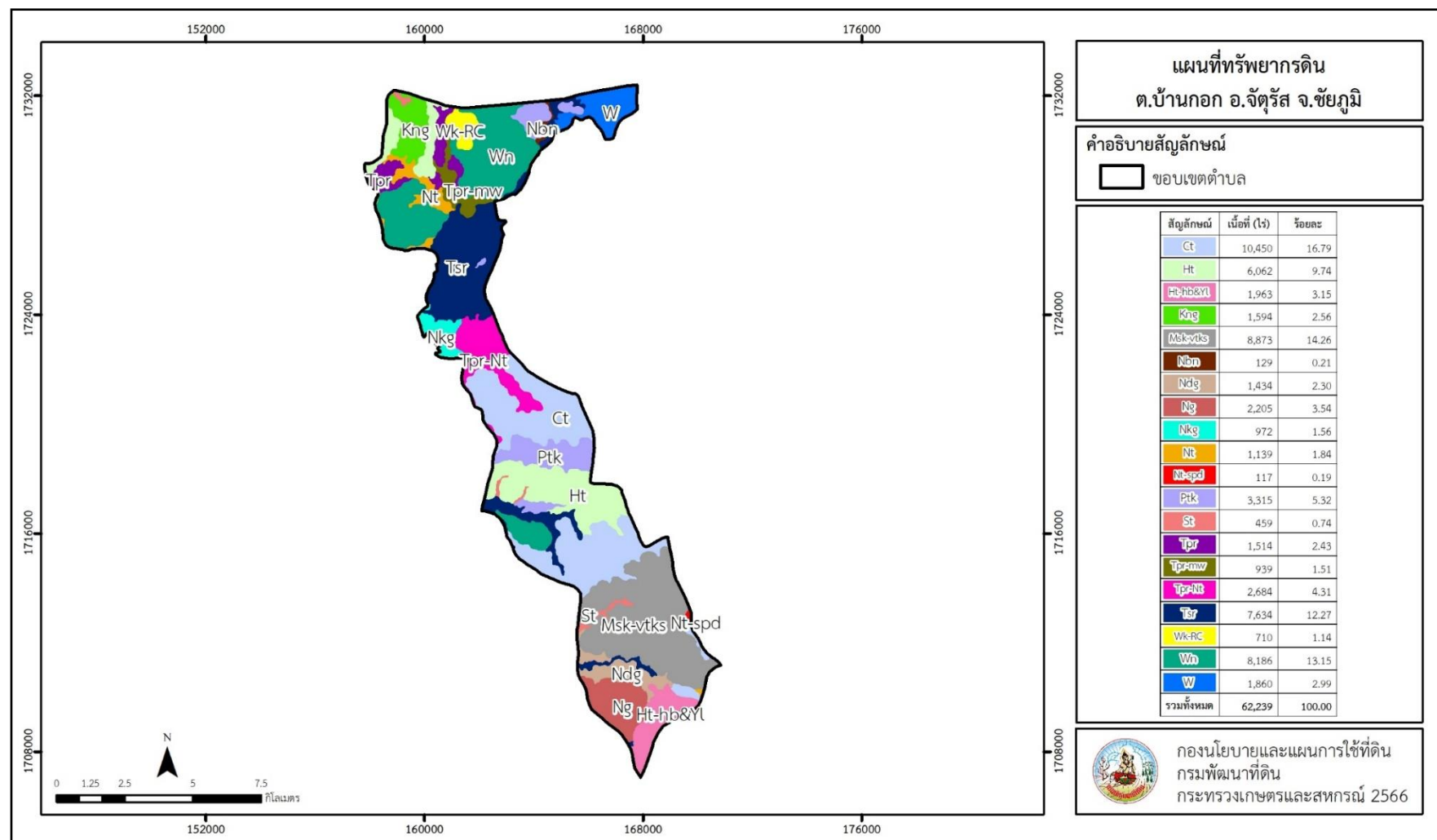
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

(Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านกอก คือ

- 1) ดินเค็ม
- 2) ดินทราย
- 3) การชะล้างพังทลายของดิน
- 4) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 5) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- 6) น้ำใต้ดินเค็มเจาะบาดาลมาใช้ในการทำการเกษตรไม่ได้
- 7) น้ำท่วม

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านกอก มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเค็ม
- 2) แก้ปัญหาดินทราย
- 3) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 4) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 5) ปรับรูปที่ดิน และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน
- 6) แก้ปัญหาน้ำท่วม

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 6 ประการ คือ
 - 1.1) ปัญหาดินทางการเกษตร
 - 1.2) ดินเสื่อมโทรม
 - 1.3) น้ำขาดแคลน

- 1.4) น้ำท่วมพื้นที่เกษตรกร
- 1.5) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.6) ผลผลิตตกต่ำ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) แก้นิปัญหาดิน
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.4) การปรับปรุงบำรุงดิน

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 3 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- 4.1) น้ำใต้ดินเค็มเจาะบาดาลมาใช้ในการทำการเกษตรไม่ได้
- 4.3) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- 4.4) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนสูง
- 4.5) รายได้น้อย
- 4.6) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- 5.1) ปลุกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

พื้นที่ราบ

- 5.2) จัดรูปแบบนา
- 5.3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.4) บ่อน้ำไร่นา
- 5.5) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- 5.6) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชทนเค็ม

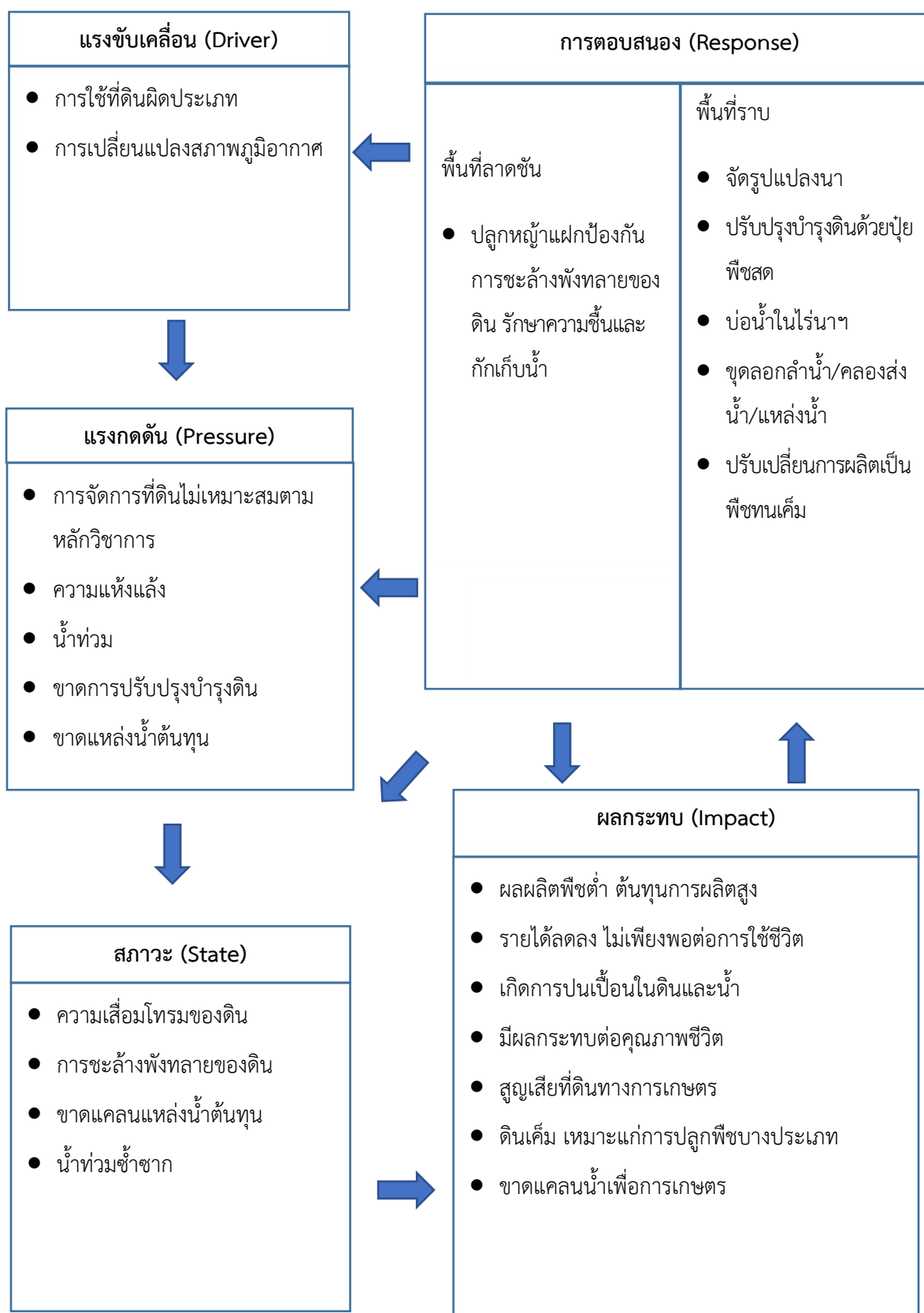

อนาคต

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

(2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

พืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรปลูกเป็นหลัก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวโพดอาหารสัตว์ ซึ่งการปลูกข้าว เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปี โดยปลูกข้าวเจ้าเป็นหลัก ซึ่งจะผลิตเพื่อการบริโภคและจำหน่าย ส่วนมันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวโพดอาหารสัตว์ เกษตรกรจะผลิตเพื่อการจำหน่าย

ข้าวนาปี เกษตรกรปลูกพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เหลืองใหญ่ กข 43 และ ข้าวลวย วิธีการปลูกข้าวเกษตรกรจะปลูกโดยการทำนาหว่าน ฤดูกาลปลูกข้าวนาปีจะปลูกในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม เก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม ผลผลิตบางส่วนจำหน่ายตามโรงสีภายในอำเภอ ผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย 400 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,400 บาทต่อไร่ .

มันสำปะหลัง เกษตรกรปลูกพันธุ์เกษตรศาสตร์ ระยอง แหกดำ และ ห้วยบง โดยมีช่วงปลูก 2 ช่วงคือช่วงที่ 1 เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน ช่วงที่ 2 เดือนตุลาคมถึงธันวาคม ฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนเมษายน ผลผลิตที่ได้ส่งขายที่ลานมันภายในตำบล ผลผลิตเฉลี่ย 3,500 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิต 4,800 บาทต่อไร่

อ้อยโรงงาน เกษตรกรนิยมปลูกพันธุ์ขอนแก่น 3 และ K95 โดยฤดูกาลปลูกจะปลูก 2 ช่วง คือ ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม และช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ช่วงเก็บเกี่ยวจะขึ้นอยู่กับารเปิดรับซื้อผลผลิตของโรงงานน้ำตาล คือประมาณปลายเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน วิธีการปลูกเกษตรกรจะจ้างเหมาทั้งแปลงโดยจ้างปลูกไร่ละ 800 บาท เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยขายยกแปลง ผลผลิตเฉลี่ย 12,000 กิโลกรัมต่อไร่ อ้อยที่ปลูกใหม่ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 7,600 บาทต่อไร่

ข้าวโพดอาหารสัตว์ เกษตรกรนิยมปลูกพันธุ์แปซิฟิก 339 แปซิฟิก 789 ลูกผสมเดี่ยว และ NK โดยฤดูกาลปลูกจะปลูกช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ผลผลิตเฉลี่ย 800 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,300 บาทต่อไร่

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต ต้นศิริ และ คำนวณ ไทรพิท, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว
Ct-siclB	S3o
Ht-hb&Yl-slB	S3o
Ht-slB	S3o
Kng-slB	S2ewos
Msk-vtkS-lsB	S2ewons
Nbn-slA	S2s
Ndg-slB	S2ewos
Ng-lsB	S3o
Nkg-siclA	S2s
Nt-clA	S1
Nt-clB	S2ew
Nt-spd-clA	S2s
Ptk-slB	S2ewon
Ptk-slB*	S2ewons
St-slA	S2s
Tpr-clB	S3o
Tpr-mw-siclB	S2ewo
Tpr-Nt-siclB	S2ewo
Tsr-siclA	S3x
Wk-slC-RC	S3ewo
Wn-slB	S3o

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายใน

พื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 51,625.21 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 82.91 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 124.68 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 61.56 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง กล้วย ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 210.73 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 1,971.70 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 439.33 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 8.75 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง กล้วย ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 9.29 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 570.65 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.92 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 2,967.02 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.77 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 151.09 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง กล้วย ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 366.82 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 14,616.32 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 23.47 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 2.17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.003 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก หรือเกษตรผสมผสาน

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 8,429.19 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 77.29 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง กล้วย ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 210.74 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 20,473.87 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 32.88 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 11.97 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 103.41 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 818.62 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.31 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 9.54 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปีย หญ้ารูซี่ หญ้าหวานอิสลาเอล หญ้าแพงโกลา

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 809.07 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,639.88 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.85 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,366.48 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.41 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 258.60 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 14.80 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินนอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,992.46 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.81 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 2,392.01 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.85 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 600.45 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.96 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 2,938.73 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.72 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม ไม้ละเมาะ

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 1,042.72 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.67 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม	51,625.21	82.91
1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี	2,368.67	3.80
2110 เขตทำนา (ชั้นดี)	124.68	0.20
2120 เขตปลูกไม้ผล (ชั้นดี)	61.56	0.10
2130 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ชั้นดี)	210.73	0.34
2140 เขตปลูกพืชไร่ (ชั้นดี)	1,971.70	3.17
2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	19,131.46	30.72
2211 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท1)	439.33	0.71
2212 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท1)	8.75	0.01
2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท1)	9.29	0.01
2214 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท1)	570.65	0.92
2221 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,967.02	4.77
2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	151.09	0.24
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	366.82	0.59
2224 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	14,616.32	23.47
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2.17	0.003
3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	29,203.06	46.90
2310 เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	8,429.19	13.54
2320 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	77.29	0.12
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	210.74	0.34
2340 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	20,473.87	32.88
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	11.97	0.02

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

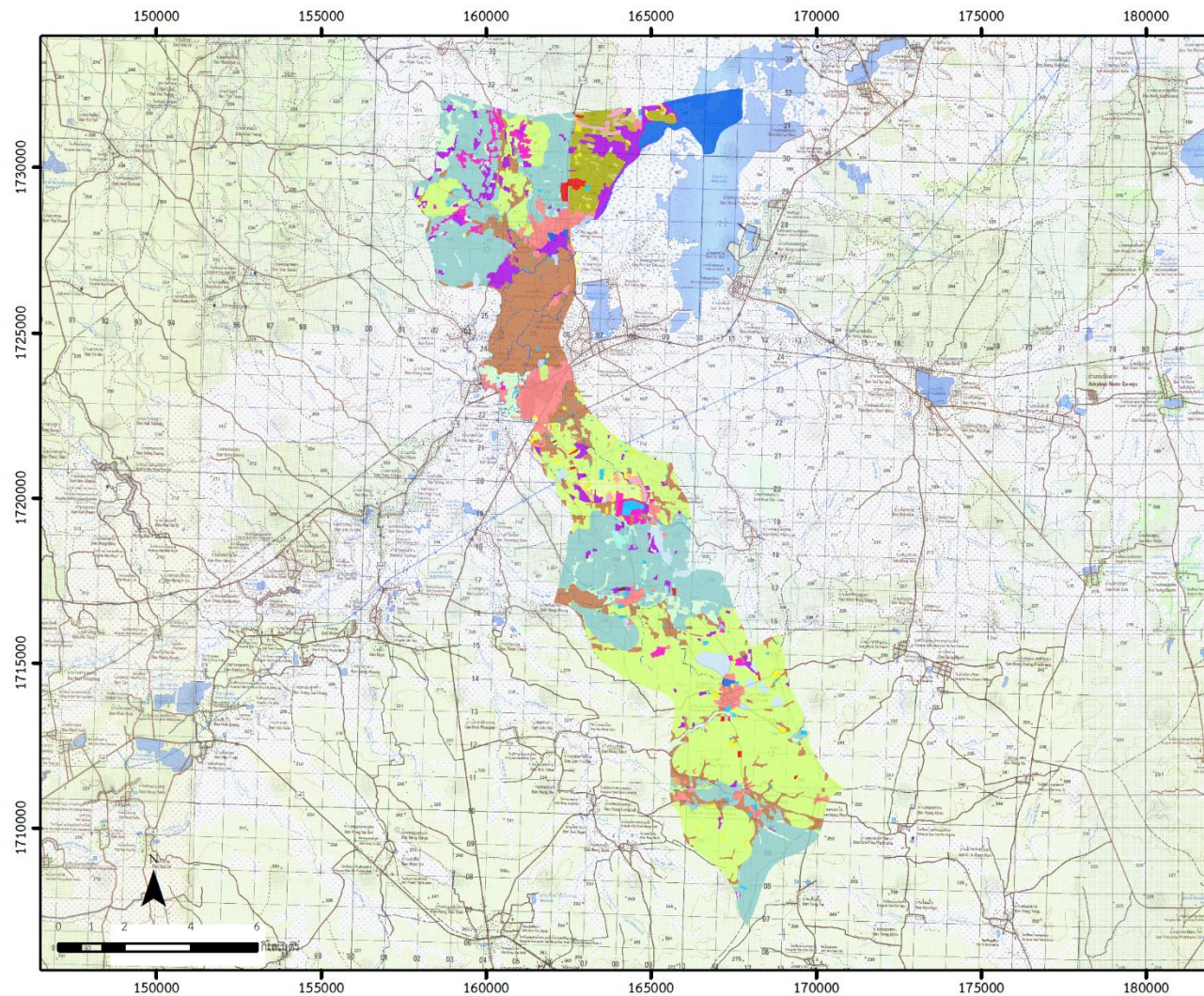
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
4) เขตประมง	103.41	0.17
2400 เขตประมง	103.41	0.17
5) เขตปศุสัตว์	818.62	1.31
2510 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	9.54	0.02
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	809.07	1.30
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,639.88	5.85
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,366.48	5.41
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	258.60	0.42
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	14.80	0.02
3. เขตแหล่งน้ำ	2,992.46	4.81
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	2,392.01	3.85
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	600.45	0.96
4. เขตพื้นที่อื่นๆ	2,938.73	4.72
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	2,938.73	4.72
5. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,042.72	1.67
6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,042.72	1.67
รวมทั้งสิ้น	62,239.00	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

คำอธิบายเขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม	51,625.21	82.95
2110 เขตทำนา (ขั้นดี)	124.68	0.20
2120 เขตปลูกไม้ผล (ขั้นดี)	61.56	0.10
2130 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ขั้นดี)	210.73	0.34
2140 เขตปลูกพืชไร่ (ขั้นดี)	1,971.70	3.17
2211 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท1)	439.33	0.71
2212 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท1)	8.75	0.01
2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท1)	9.29	0.01
2214 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท1)	570.65	0.92
2221 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,967.02	4.77
2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	151.09	0.24
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	966.82	0.59
2224 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	14,616.32	23.48
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2.17	0.00
2310 เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	8,429.19	13.54
2320 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	77.29	0.12
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	210.74	0.34
2340 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	20,473.87	32.90
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	11.97	0.02
2400 เขตประมง	103.41	0.17
2510 เขตอุตสาหกรรมและเหมืองแร่	9.54	0.02
2520 เขตอยู่อาศัย	809.07	1.30
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,639.88	5.85
3100 เขตชุมชน/อาคารราชการ	3,566.48	5.41
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อของผลิต	258.60	0.42
3300 เขตการใช้ที่ดินเฉพาะ	14.80	0.02
3. เขตแหล่งน้ำ	2,992.46	4.81
4100 เขตแหล่งน้ำสาธารณะขนาดใหญ่	2,392.01	3.85
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	600.45	0.96
4. เขตพื้นที่อื่นๆ	2,938.73	4.72
5000 เขตที่ดินอื่นๆ	2,938.73	4.72
5. เขตรักษามรดกธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,042.72	1.68
6000 เขตรักษามรดกธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,042.72	1.68
รวมทั้งสิ้น	62,239.00	100.00

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3
กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอกไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินเค็ม/ดินกรด มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินเค็ม
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

(5) สนับสนุนระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (กระทรวงพลังงาน)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

1) การขุดลอกคลอง ขยายคลองน้ำ เพิ่มขนาดประตูระบายน้ำ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

2) การพัฒนาคลอง แหล่งน้ำชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลบ้านกอก กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลบ้านกอกในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ความเสื่อมโทรมของที่ดิน (2) ปัญหาน้ำท่วมพื้นที่เกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินเค็ม (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) การชะล้างพังทลายของดิน (4) ดินทราย โดยในพื้นที่ตำบลบ้านกอก คุณภาพของดินไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จากปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหา ดินเค็ม ทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในปัจจุบันนั้น หากปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม จะสรุปได้ว่ามี 5 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น (2) สร้างอ่างฝ่ายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ และ (5) ป้องกันน้ำท่วม

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 5 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมจะต้องดำเนินการ โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ส่วนของพื้นที่ดอน อยู่บริเวณตอนบนและล่างของตำบล อันเป็นพื้นที่พืชไร่ ไม้ผล และนาข้าว พื้นที่ดอนมีหมู่ที่ 3, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 16 และ 17 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้าง สร้างแหล่งน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่เพิ่มความชุ่มชื้น 2. ส่วนของพื้นที่ลุ่ม อยู่บริเวณตอนกลางของตำบล สภาพพื้นที่ประกอบด้วยที่ราบ พื้นที่ลุ่มมีหมู่ที่ 1, 2, 4, 10 และ 12 การจัดการพื้นที่ควรก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ

ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดิน
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้
อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่ ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 11,946 ไร่ 1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 37,633 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ผล/เกษตรผสมผสาน เนื้อที่ 1,109 ไร่ 1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 819 ไร่ 2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 2,998 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ	
	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	554,400
	2. การปรับปรุงดิน	
	2.1 ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ดินกรด	450
	2.2 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	42,500
	2.3 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	1,250
	2.4 ผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	61,250
	2.5 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	3,750
	2.6 การทำปุ๋ยหมัก พด.	8,500
	2.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	73,500
	3. การฟื้นฟูป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	240,000
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	
	4.1 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พื้นที่ที่เหมาะสมตาม Agri-map	1,500,000

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 11,946 ไร่	1. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (กรมการข้าว/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องวิธีการเพิ่มผลผลิตข้าวและการทำข้าวอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมการข้าว) 3. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค/แมลง พืชเศรษฐกิจหลัก (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมการข้าว) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/อบจ.ชัยภูมิ) 5. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 37,633 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ผล/เกษตรผสมผสาน เนื้อที่ 1,109 ไร่	1. คัดเลือกชนิดพืชปลูกและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร) 3. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องวิธีการเพิ่มผลผลิตเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	4. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และการป้องกันกำจัดโรค/แมลง พืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร) 5. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/อบจ.ชัยภูมิ) 6. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)
1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 819 ไร่	1. ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยด้านสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์ชัยภูมิ) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 3,020 ไร่	1. สนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชัยภูมิ) 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ) 3. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ แผน 5 ปี (ปี 2567-2571)

หน่วยงาน : สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

เขต การใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571	
เขต เกษตรกรรม	1. การบริหารจัดการน้ำ													
	1.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	4	5	5	5	5	24	92,400	115,500	115,500	115,500	115,500	554,400
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน													
	2.1 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	6	6	6	6	6	30	90	90	90	90	90	450
	2.2 จัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	5	5	5	5	5	25	8,500	8,500	8,500	8,500	8,500	42,500
	2.3 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	250	250	250	250	250	1,250
	2.4 ผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	2.5	12,250	12,250	12,250	12,250	12,250	61,250
	2.5 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	50	50	50	50	50	250	750	750	750	750	750	3,750
	2.6 การทำปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	2.5	1,700	1,700	1,700	1,700	1,700	8,500
	2.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	กลุ่ม	3	3	3	3	3	15	14,700	14,700	14,700	14,700	14,700	73,500
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน													
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	กล้า	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
	3.2 การจัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อปรับเปลี่ยน การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	ไร่	200	200	200	200	200	800	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
รวม									478,640	501,740	501,740	501,740	501,740	2,485,600

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา:

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

ถนนชัยภูมิ-หนองบัวแดง ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิ 36000

โทรศัพท์ 044-124114

E-mail:cpm01@ladd.go.th